

Mezinárodní zkušenosti zúročí Akademie věd na Expu v Ósace, říká David Honys

10.7.2023 - Luděk Svoboda, Zuzana Dupalová, Jana Plavec | Akademie věd České republiky

Utuzování mezinárodních vztahů s sebou nese cestování.

V červnu vás čeká cesta do Jihoafrické republiky, s jakým záměrem na africký kontinent míříte?

Pracovní návštěvu spojíme s účastí na valném shromáždění mezinárodní sítě International Human Rights Network of Academies and Scholarly Societies, se kterou Akademie věd spolupracuje.

Čím se zmíněná organizace zabývá?

Jde o globální síť akademických institucí a vědeckých společností. Už třicet let podporuje vědce, kteří jsou z politických či vědeckých důvodů perzekuováni nebo vězněni. Akademie věd ve spolupráci s ní pravidelně apeluje na čelné představitele států, jako jsou Írán, Čína, Vietnam a další, aby upustili od aktivit, které vedou k porušování jejich základních lidských práv a svobod. Účast na valném shromáždění nám umožní, abychom naše aktivity prohlubovali a koordinovali s dalšími institucemi. Nejen ve světle událostí, které se odehrávají nedaleko za našimi hranicemi, je totiž lidskoprávní hledisko ve vědecké sféře více než aktuální.

Loňský rok přinesl Akademii věd příležitosti, aby se na mezinárodní scéně „ukázala“.

Pracoviště se představila na opožděném Expu 2020 v Dubaji, od července jsme se zapojili do českého předsednictví Radě Evropské unie. Co vám z předchozího roku nejvíce utkvělo?

Bezpochyby předsednictví Rady Evropské unie. Víceméně určovalo naši mezinárodní agendu po většinu loňského roku. Naše akce související s českým předsednictvím vzbudily zasloužený ohlas v médiích i v politických kruzích.

Čím konkrétně?

Vybrali jsme a pojmenovali klíčové problémy dnešní doby a nabídli je v kompaktním balíčku propojených témat. Šlo o „Nízkoemisní a bezpečnou energetiku“, „Bezpečné potraviny a nové metody šlechtění zemědělských plodin“ a „Odolnou společnost“. Zmíněné okruhy vycházely z programů Strategie AV21, uplatnily se v nich všechny tři vědní oblasti. Mezinárodní konference, které jsme ke každému tématu organizovali, ale i další akce, se uskutečnily v perfektní spolupráci koordinátorů, organizátorů, jejich mateřských ústavů, Odboru mezinárodní spolupráce Kanceláře Akademie věd a Divize vnějších vztahů Střediska společných činností. V tomto ohledu máme být na co hrdí.

David Honys je členem Akademické rady AV ČR od roku 2021.

Akademie věd vloni také reagovala na válečnou situaci na Ukrajině spuštěním programu Researchers at Risk Fellowship. Kolika vědcům a vědkyním jsme dosud podali pomocnou ruku?

V programu jsme podpořili čtyřicet devět vědců a vědkyň z Ukrajiny. Dalších osm se má zapojit během následujících týdnů – začátek jejich nástupu se posunul, protože nemohli například kvůli vojenské povinnosti opustit Ukrajinu. Rád bych vyzdvihl pomoc kolegyň a kolegů z Odboru mezinárodní spolupráce za jejich nasazení zejména v počátečních fázích ruské agrese. S jejich pomocí reagovala Akademie věd rychle a program stipendií pro ukrajinské kolegy vyhlásila v České republice jako první.

Plánujete program dále rozvíjet?

Aktuální výzva končí v prosinci. Vyhlášení dalšího kola i parametry výzvy momentálně řešíme ve vedení Akademie věd. Za sebe mohu říct, že bychom rádi v podobném typu programu pokračovali a rozšířili ho i na další země. Vše ale bude záležet na finančních možnostech.

Přejdeme k dalším tématům. Jakou podporu vedení Akademie věd poskytuje ústavům při uzavírání mezinárodních smluv?

Ústavy mají statut veřejné výzkumné instituce, jako takové mohou uzavírat smlouvy samostatně. Vedení Akademie věd jim poskytuje součinnost při navazování kontaktů a společně s Odborem mezinárodní spolupráce zprostředkovává informace o daném teritoriu i o rozsahu dosavadní spolupráce na celoakademické úrovni, případně i o potenciálních rizicích. Pokud nás některý z ústavů požádá, poskytujeme jim také právní poradenství.

Do popředí se dostává spolupráce s Tchaj-wanem. Bude pro Akademii věd v dalších letech prioritní „destinací“?

Tchaj-wan patří mezi naše důležité partnery. Máme bohaté kontakty jak na celoakademické úrovni, tak na úrovni ústavů. Zmíním hlavně Fyzikální ústav, dále například Ústav fyziky plazmatu, Ústav termomechaniky nebo Orientální ústav, který na Tchaj-wanu otevřel v roce 2015 pobočku.

Existují už konkrétní formy spolupráce mezi pracovišti a tchajwanskými institucemi?

Po senátní delegaci v roce 2020, které se účastnili i zástupci Akademie věd, jsme podepsali několik dohod. Konkrétním „produktem“ jedné z nich je spuštění společného bilaterálního mobilitního projektu s významnou tchajwanskou institucí Academia Sinica.

Jakou další dohodu z poslední doby byste vyzdvihl?

Uzavřeli jsme několik dohod s perspektivními zahraničními partnery. Zmínil bych smlouvu s chilskou Národní agenturou pro výzkum a vývoj, kterou jsme uzavřeli v roce 2022. Letos se s kolegy z Chile realizují první dva společné mobilitní projekty.

Akademie věd je členem pěti mezinárodních organizací. Jaká je její role v nich?

Ať jde o členství v mezinárodních organizacích, jako jsou European Science Advisory Council, All European Academies či InterAcademy Partnership, nebo o zapojení do sítí typu European Network of Research Integrity Offices a International Human Rights Network, není pochyb, že jsme aktivní.

Například?

Naši vědci a vědkyně připravují odborné zprávy, zastupují Akademii věd v expertních skupinách a účastní se mezinárodních konferencí. Působí i na nejvyšších pozicích. V roce 2022 se stal předsedou European Network of Research Integrity Offices současný ředitel Ústavu pro soudobé dějiny. „Vidět jsme“ také v mezinárodní organizaci European Science Advisory Council, kdy jsme hostili zasedání Řídícího výboru na zámku v Liblicích.

Celý rozhovor si přečtete v květnovém čísle *AB / Akademického bulletinu*.

prof. RNDr. David Honys, Ph.D.

Působí v Ústavu experimentální botaniky AV ČR – od roku 2004 je vedoucím laboratoře biologie pylu, v letech 2007–2012 vykonával funkci zástupce ředitelky. Je mezinárodně uznávaným odborníkem v oblasti rostlinné reprodukce. Od roku 2017 působil v Ekonomické radě AV ČR, od roku 2021 zasedá v Akademické radě AV ČR. V jeho gesci je mimo jiné koordinace koncepčních záležitostí mezinárodní spolupráce Akademie věd ČR. Aktuálně také koordinuje aktivity na pomoc ukrajinským vědcům a vědkyním.

Květnové číslo měsíčníku *AB / Akademický bulletin* si můžete přečíst ve verzi k listování i PDF:

05/2023 (verze k listování)

05/2023 (verze ke stažení)

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Mezinarodni-zkusenosti-zuroci-Akademie-ved-na-Expu-v-Osace-rika-David-Honys>